

4. Stimulate the implementation of regional tenders for the procurement of goods and services for small enterprises at the expense of state and local budgets, as well as the participation of entrepreneurs in the execution of regional orders.

5. To introduce mechanisms of public-private partnership in the field of small business support at the local level.

Practical significance. The materials of the conducted research will be useful for writing the master's work.

УДК 338.24

JEL Q17

Резнік Н.П.⁷¹

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
(Київ, Україна)*

<https://orcid.org/0000-0001-9588-5929>

Ткачук С.М.⁷²

*Національний університет біоресурсів і природокористування України
(Київ, Україна)*

ЕКОНОМІЧНИЙ ВПЛИВ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР АГРОБІЗНЕСУ СЬОГОДЕННЯ

У статті зазначено та проаналізовано останні роки більшості підприємств зі структурою агробізнесу, які займаються бізнес-плануванням власної господарської діяльності, що суттєвою мірою впливає на економічний стан підвищуючи та поліпшуючи його. Встановлено від чого залежить майбутній економічний стан господарств і перспективи їх розвитку, а також визначено поняття економічного впливу в діяльності агробізнесу.

Ключові слова: агропродукція, собівартість, короткостроковість, резерв, оптимізація, економіка, геодезія, сільгоспвиробники.

ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ВЛИЯНИЕ НА ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКИХ СТРУКТУР АГРАРНОГО БИЗНЕСА В НАСТОЯЩЕЕ ВРЕМЯ

В статье указано и проанализированы последние годы большинства предприятий со структурой агробизнеса, которые занимаются бизнес-планированием собственной хозяйственной деятельности, существенно мере влияет на экономическое положение повышая и улучшая его. Установлено от чего зависит будущее экономическое положение хозяйств и перспективы их развития, а также определено понятие экономического влияния в деятельности агробизнеса.

⁷¹ **Резнік Надія Пертівна**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри біржової діяльності і торгівлі, Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)

⁷² **Ткачук Сніжана Миколаївна**, магістрант, Економічний факультет, Національний університет біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)

Ключевые слова: агропродукция, себестоимость, краткосрочность, резерв, оптимизация, экономика, геодезия, сельхозпроизводители.

ECONOMIC IMPACT ON THE FUNCTIONING OF ENTERPRISE AGRICULTURAL BUSINESS STRUCTURES AT THE TIME

The article analyzes the current state of development of the stock commodity market of timber products which plays a key role in the emergence and formation of the stockmarket. The efficiency of the stockmarket commodity market is analyzed. The organization almeasure functioning of commodity exchanges on the market of forestry product sandways of improvement the economic activity of timber products on commodity exchanges are revealed.

Keywords: auction tenders, electronic trading, forestry market, forward transactions, timber, stock trading, stock exchange standard.

Актуальність проблеми. Нині ринкова економіка впроваджує ефективний і конкурентоспроможний розвиток напрямків бізнесу, які будуються та реалізуються на безпосередніх плануваннях і прогнозуваннях досвіду інших років. До такої побудову та розвитку доцільно віднести і сільське господарство, адже здебільшого більшість аграріїв планують власний бізнес з огляду на результати господарської діяльності попередніх років, беручи до уваги всі можливі ризики, з яких варто виділити погодно-кліматичний та економічний характер впливу.

Водночас, при прогнозуванні на нетривалу перспективу важливо не лише врахувати тенденції і динаміку зміни показників минулого періоду, а й очікування щодо поточної економічної ситуації на ринку.

Усі аграрні підприємства встановлюють ефективність власного аграрного бізнесу через показники прибутковості, що розглядається як головний результат оцінювання його фінансової і господарської діяльності. Варто зазначити, що на розмір прибутку вагомо впливає ціна продажу і собівартість виробництва продукції [1, с. 88 - 90].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Головними складовими елементами формування собівартості виробництва агропродукції є оплата праці з нарахуваннями, вартість використаних матеріалів, різновидність добрив і засобів збереження й захисту рослин, насіння посівного матеріалу та орендна плата за використання майнових і земельних паїв. Зазначені витрати зазвичай займають понад 65 - 75% у структурі всієї собівартості виробництва основного різновиду сільськогосподарської продукції без тваринницької галузі.

Процвітання ведення агробізнесу значною мірою залежить від того, наскільки достовірно аграрії передбачають перспективи свого розвитку і враховують всі витрати, цінові тренди і, звичайно ж, ризики. Це забезпечує визначення резерву реальної економії здійснення оптимізації витрат.

Доцільно дати об'єктивно наближений прогноз щодо витрат на вирощування основних і найпоширеніших вітчизняних сільськогосподарських культур – кукурудзи, соняшнику та сої 2017 р. з огляду на поточний стан ринку та ті зміни, які відбулись у галузі впродовж 2016-го.

За статистичними даними минулих років, відповідно до даних аналізу інформації Державної служби статистики України, рівень сукупного індексу витрат на виробництво сільськогосподарської продукції порівняно з попереднім аналогічним періодом позаминулого року становив 113,5%, з них продукції рослинництва – 110,6%, тваринництва – 120,9% [3, с. 122].

Постановка завдання. Метою статті є проаналізувати останні роки більшості підприємств зі структурою агробізнесу, які займаються бізнес-плануванням власної господарської діяльності.

Результати дослідження. Сукупний індекс витрат на виробництво сільськогосподарської продукції – середньозважена величина з індексів цін виробників промислової продукції та продукції сільськогосподарського походження, що використовуються у сільському господарстві, індексів тарифів на послуги, які надаються сільськогосподарським товаровиробникам, та оплати праці.

2017 року у зв'язку з підвищенням 1 січня розміру мінімальної заробітної плати до 3200 гривень майже вдвічі зросли витрати агробізнесу на цю статтю витрат. Це відповідно позначилось на виробничих витратах із вирощування сільськогосподарських культур.

Насамперед для господарств, які застосовують тарифну систему оплати праці, мінімальна сума витрат на основну оплату праці без премій і бонусів разом із нарахуванням платежів ЄСВ при вирощуванні кукурудзи на зерно за прогнозними розрахунками зросте щонайменше до 581 грн/га, соняшнику — 468 грн/га та відповідно сої – 465 грн/га. Додатковий розмір матеріального стимулювання може становити від 50% основного фонду оплати праці [3, с. 135].

Вартість насіння посівного матеріалу вітчизняного виробництва суттєво не зміниться, тоді як безпосередньо на ціну зарубіжних сортів і гібридів певно впливає коливання курсу національної валюти.

За даними моніторингу ринку посівного матеріалу, у середньому на 1 га вартість насіння кукурудзи вітчизняної селекції нині становить близько 560–900 грн, іноземної – 2000 - 2400 грн., соняшнику – відповідно, 210 грн і 1800 грн, сої – 1600 - 2000 грн і 2800 грн.

Особлива стаття витрат у сільському господарстві – паливно-мастильні матеріали, які займають у їхній структурі досить примітну питому вагу. У середньому на 1 га кукурудзи витрати пально-мастильних матеріалів припадає близько 70 л, соняшнику – 56 л і сої – 59 л.

Від початку року ціни на бензин і дизельне пальне демонструють тенденцію до підвищення, і певних зрушень щодо їх зниження не варто очікувати. На думку багатьох експертів ринку, динаміка змін і рівень цін на паливно-мастильні матеріали 2018 р. залежала як від курсу долара, так і ставок податків. Певний вплив на внутрішній ринок пально-мастильних матеріалів справляла також світова кон'юнктура ринку нафтопродуктів.

При цьому, за даними аналізу «Інфляційного звіту НБУ» (січень 2017 р.), ціни на паливо торік зросли на 19,5% (12,3% р/р – у річному вимірі, річна зміна, до відповідного періоду 2015 р.). Зростання цін пришвидшилось у IV кварталі та відображало підвищення вартості нафти на світових ринках і помірну девальвацію гривні. Однак у IV кварталі сповільнилося зростання цін на скраплений газ до 24,0% р/р у грудні, що пов'язано з подоланням його дефіциту, який у попередні квартали сформувався внаслідок скорочення імпорту з Білорусі.

З огляду на вищезазначене варто закладати в прогноз підвищення середньозваженої ціни 1 л паливно-мастильних матеріалів у межах 22 грн, щоб уникнути можливих ризиків її коливання внаслідок зміни валютного курсу або ж зростання світових цін на нафту. Тому комплексна вартість дизельного палива, бензину та мастил із розрахунку на 1 га вирощування кукурудзи сягатиме, за орієнтовними розрахунками, 1540 грн, соняшнику – 1232 грн і сої – 1298 грн.

Варто зазначити, що досить важливим ресурсом для аграрія є мінеральні добрива, ціни на які в I кварталі 2017 р. дещо знизились унаслідок перевищення їх пропозиції на ринку. Проте це є тимчасове сезонне зниження, і з початку весняних польових робіт зі зростанням попиту на добрива ціни на них можуть підвищитись у середньому на 10–15%. Варто очікувати, що на 1 га кукурудзи вартість мінеральних добрив становитиме 2520 грн, соняшнику – 1125 грн і сої 1125 грн.

Вартість засобів захисту рослин 2018 року збільшилася на кукурудзі до 2110 грн/га, соняшнику – 965 грн, сої – 1867 грн.

Достатньо вагому частку в структурі собівартості продукції аграрного виробництва мають орендні виплати за паї, які 2018 р. суттєво не зросли. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру своїм листом від 12.01.2017 р. № 22–28–0.22–443/2–17 повідомила, що значення коефіцієнта індексації нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь (ріллі, багаторічних насаджень, сіножатей, пасовищ і перелогів) за 2016 рік становило 1,0.

Водночас, для сільгоспвиробників з 1 січня 2017 р. відбулися зміни у сплаті єдиного сільськогосподарського податку. Насамперед значно зріс рівень оподаткування сільськогосподарських земель (визначається у відсотках від бази оподаткування, визначеної згідно з п. 292.2 ПК):

1) для ріллі, косовиць і пасовищ (крім ріллі, косовиць і пасовищ, розташованих у гірських зонах і на поліських територіях, а також сільськогосподарських угідь, які перебувають в умовах закритого ґрунту), – 0,95 (раніше – 0,81);

2) для ріллі, косовиць і пасовищ, розташованих у гірських зонах і на поліських територіях, – 0,57 (раніше – 0,49);

3) для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах і на поліських територіях) – 0,57 (раніше – 0,49);

4) для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах і на поліських територіях, – 0,19 (раніше – 0,16); перебувають знаходяться в умовах закритого ґрунту, – 6,33 (раніше – 5,4) [2, с. 75–76].

Загалом, за попередніми розрахунками, у середньому 2018 року на 1 га сума сплати єдиного сільськогосподарського податку зросла до 273,7 грн, тоді як мінімальний розмір орендної плати сягав 1544,3 грн.

Останніми роками набувають поширення автоматизовані інформаційні системи управління витратами, які дозволяють визначити прогностичні показники розвитку агробізнесу в режимі бюджетування і помісячного розподілу руху грошових коштів.

В Україні фахівцями консалтингової компанії SSC Ukraine у співпраці зі спільнотою експертів аграрного ринку та науковцями провідних вітчизняних науково-дослідних установ та університетів розроблено он-лайн-платформу Agri Analytica, яка дозволяє в режимі реального часу провести експрес-розрахунок планових виробничих витрат на вирощування сільськогосподарських культур.

Програма дає можливість розробити бізнес-план виробничої діяльності, визначити структуру витрат щодо кожної сільськогосподарської культури, розрахувати фінансово-економічні показники ефективності агробізнесу, здійснити бюджетування щомісячних витрат із можливістю використати інформацію для підготовки пакета документів для кредиторів та інвесторів.

Застосування вітчизняними аграріями сучасних інформаційних технологій дозволить не лише оптимізувати виробничі витрати, але й максимізує ефективність ведення їх агробізнесу завдяки використанню альтернативних управлінських рішень при економічному обґрунтуванні вибору в кабінетах матеріально-технічних ресурсів найефективніших систем захисту і живлення рослин, сортів і гібридів насіння посівного матеріалу зі швидким прогнозуванням фінансових результатів [4, с. 90].

Відповідно до даних моніторингу ринку посівного матеріалу, у середньому на 1 га вартість насіння кукурудзи вітчизняної селекції нині становить близько 560–900 грн, іноземної — 2000–2400 грн, соняшнику — відповідно 210 грн і 1800 грн, сої — 1600–2000 грн і 2800 грн.

Висновки. Отже, на основі цих даних можна дійти орієнтовного висновку щодо середньої собівартості виробництва кукурудзи, соняшнику і сої нинішнього року.

Доцільно врахувати всі виробничі витрати на виконання основних агротехнологічних операцій з підготовки ґрунту, внесення добрив, сівби насіння, догляду за посівами, захисту рослин і збирання і транспортування врожаю. Вартість використаних

у розрахунках ресурсів визначалася за допомогою методу експертних оцінок і за даними моніторингу цін на ринку матеріально-технічних ресурсів станом на I квартал 2017 р.

В умовах фінансово-економічної невизначеності ринку та мінливості його кон'юнктури ефективне ухвалення управлінських рішень визначається наявністю достовірної інформації прогнозу витрат і їх детального планування.

Перед кожним аграрієм щоразу при ухваленні управлінських рішень виникає альтернатива вибору — постачальника матеріально-технічних ресурсів чи каналу збуту готової продукції. Зробити правильний вибір інколи доволі складно, не прорахувавши його наслідки та потенційні планові витрати. Для цього є бухгалтерський облік, однак це потребує інколи значних витрат часу і сил, яких завжди не вистачає.

Бібліографічний список

1. Мостовий Г.І. Агробізнес: державне регулювання: [монографія]. Харків: Основа 2002. 300 с.
2. Люшко Ю.Е. Основи підприємництва та агробізнесу: навч. посібник. Київ: Українські технології. 2017. 187 с.
3. Синиця П.Г. Форми ведення аграрного бізнесу: особливості утворення, практика функціонування, перспективи регулювання: монографія. Київ: Ред-вид. відд. «Вежа». Вол. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. 2015. 321 с.
4. Брюховецький І.М. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу. Суми: Вид-во «Козацький Вал». 2001. 474 с.
5. Організація управління аграрною економікою: монографія; за ред. М.Ф. Кропивка Київ: ННЦ ІАЕ. 2008. 420 с.
6. Сухарський В.С. Менеджмент: навч. посібник. Тернопіль: «Астон», 2001. 340 с.
7. Управление – это наука и искусство /[А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд. Москва: Республика, 1992. 351 с.
8. Чорний Г.М. Управління: концептуальні засади національного менеджменту: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ. 2005. 102 с.

References

1. Mostovyi H.I. Ahrobiznes: derzhavne rehuliuvannia: [monohrafiia]. Kharkiv: Osnovaiu 2002. 300 p.
2. Liushko Yu.E. Osnovy pidpriemnytstva ta ahrobiznesu: navch. posibnyk. Kyiv: Ukrainski tekhnolohii. 2017. 187 p.
3. Synytsia P.H. Formy vedennia ahrarnoho biznesu: osoblyvosti utvorennia, praktyka funktsionuvannia, perspektyvy rehuliuvannia: monohrafiia. Kyiv: Red-vyd. vidd. «Vezha». Vol. derzh. un-tu im. Lesi Ukrainky. 2015. 321 p.
4. Briukhovetskyi I.M. Osnovy pidpriemnytskoi diialnosti ta ahrobiznesu. Sumy: Vyd-vo «Kozatskyi Val». 2001. 474 p.
5. Orhanizatsiia upravlinnia ahrarnoiu ekonomikoiu: monohrafiia; za red. M.F. Kropyvka Kyiv: NNTs IAE. 2008. 420 p.
6. Sukharskyi V.S. Menedzhment: navch. posibnyk. Ternopil: «Aston», 2001. 340 p.
7. Upravlenye – это nauka y yskusstvo /[A. Faiol, H. Emerson, F. Teilor, H. Ford. Moskva: Respublyka, 1992. 351 p.
8. Chorny H.M. Upravlinnia: kontseptualni zasady natsionalnoho menedzhmentu: monohrafiia. Kyiv: NNTs IAE. 2005. 102 p.

AUTHOR'S ABSTRACT

JEL Q17

Reznik N.⁷³*National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)*<https://orcid.org/0000-0001-9588-5929>E-mail: nadya-reznik@ukr.netTkachuk S.⁷⁴*National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)*

ECONOMIC IMPACT ON THE FUNCTIONING OF ENTERPRISE AGRICULTURAL BUSINESS STRUCTURES AT THE TIME

Objective. The purpose of the article is to analyze the last years of most enterprises with the structure of agribusiness, engaged in business planning of their own business.

Methods: analysis, induction, deduction, synthesis, logical method.

Results. The program provides an opportunity to develop a business plan for production activities, to determine the cost structure for each agricultural crop, to calculate the financial and economic indicators of agribusiness efficiency, to make monthly budgeting with the opportunity to use information to prepare a package of documents for creditors and investors.

Scientific novelty. It has been established what the future economic state of the economy depends on and the prospects for their development, as well as the concept of economic flow in the activity of agribusiness.

Practical significance. In general, according to preliminary estimates, on average in 2018 per hectare the amount of the single agricultural tax payment increased to 273.7 UAH, while the minimum rent amount reached 1544.3 UAH.

Based on these data, an indicative conclusion can be drawn regarding the average cost of corn, sunflower and soy production this year.

It is advisable to take into account all production costs for the implementation of basic agrotechnological operations on soil preparation, fertilization, seeding, cropping, plant protection and harvesting and transportation of crops. The cost of used in the calculation of resources was determined using the method of expert assessments and according to the monitoring of prices in the market of material and technical resources as of Q1 2017.

⁷³ **Reznik Nadiya**, Doctor in Economics, Professor, Head of Exchange Activities and Trade Department, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

⁷⁴ **Tkachuk Snigana**, Student of the Master's Degree, Economic Faculty, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)